

AİLƏSİNİN TALEYİ VƏ DOĞMA MÜLKÜNÜN AQİBƏTİ

Abbasqulu bəy Şadlinskinin ailəsinin taleyi və doğma mülkünün aqibəti, onun parlaq həyatının ən kədərli hissəsidir. Bir qəhrəmanın qətlindən sonra onun ocağının başına gələnlər həm o dövrün amansızlığını, həm də xalqın öz qəhrəmanına olan gizli sədaqətini göstərir.

1. Abbasqulu bəyin Vedidəki mülkü

Şadlinski nəslinin Vedidə (hazırda Ermənistan ərazisində olan Ararat bölgəsi) böyük mülkləri, bağları və geniş mal-qarası var idi.

Bəy Evi: Abbasqulu bəyin evi sadəcə bir yaşayış yeri deyil, həm də bölgənin idarəetmə və qərargah mərkəzi idi. 1918-1920-ci illərdə bu mülk daşnak hücumlarına qarşı əsas istehkamlardan birinə çevrilmişdi.

Müsadirə və Dağıntı: O qətlə yetirildikdən sonra, Sovet hökuməti tərəfindən onun mülkləri "kulaklaşdırma" (varlıların əmlakının əlindən alınması) siyasəti çərçivəsində dövlət nəfinə müsadirə olundu.

Ermənistanın İşğalı Altında: 1988-ci ildə azərbaycanlıların Ermənistandan sonuncu deportasiyası zamanı Vedidəki bütün türk izləri kimi, Şadlinskiyə də tarixi mülkləri və onlara aid qəbiristanlıqlar erməni vandalları tərəfindən dağıdıldı. Bu gün həmin ərazilərdə bəyin mülkündən əsər-əlamət qalmayıb.

2. Ailəsinin taleyi və repressiyalar

Abbasqulu bəyin ölümündən sonra ailəsi üçün çox ağır illər başladı:

Təzyiqlər: Baxmayaraq ki, Abbasqulu bəy "Qırmızı Bayraq" ordenli bir komandir idi, onun ölümündən sonra ailə üzvləri "bəy törəməsi" kimi daim təqib olundular.

Mühacirət və Sürgün: Ailənin bir hissəsi İrana və Türkiyəyə pənah aparmağa məcbur oldu. Azərbaycanda qalanlar isə uzun illər öz kimliklərini, hətta bəzi hallarda soyadlarını belə gizli saxlamaq məcburiyyətində qaldılar.

Varisləri: Abbasqulu bəyin nəvə-nəticələri bu gün də Azərbaycanda (əsasən Bakıda və Naxçıvanda) yaşayırlar. Onlar bəyin xatirəsini, ondan qalan nadir fotoları və bir neçə şəxsi əşyanı müqəddəs bir yadigar kimi qoruyub saxlayırlar.

3. Məzarı: Vətən həsrətli bir qəbir

Abbasqulu bəy qətlə yetirildikdən sonra doğulduğu Böyük Vədi kəndində dəfn olunmuşdu. Lakin 1988-ci ildəki məlum hadisələrdən sonra onun məzarı da erməni təcavüzündən nəsibini aldı.

Abidəsi: 1970-ci illərdə Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Abbasqulu bəyin xatirəsi dövlət səviyyəsində əbədiləşdirilməyə başlandı, Vedidə ona heykəl qoyuldu. Lakin sonradan həmin abidə ermənilər tərəfindən söküldü.

4. Tarixi Qiymət: "Qırmızı Bayraq" Ordeninin Simvolu

Baxmayaraq ki, onun mükafatları və mülkləri fiziki olaraq məhv edilib və ya oğurlanıb, Abbasqulu bəyin daşdığı Azərbaycan SSR-in "Qırmızı Bayraq" ordeni tarixdə bir sənəd olaraq qalır. Bu orden onun həm sovet dövləti, həm də milli azadlıq hərəkatı arasındakı o nazik körpüdə necə məharətlə dayandığının sübutudur.

Abbasqulu bəy Şadlinski haqqında bu geniş söhbətimiz onun necə böyük bir sərkərdə olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Abbasqulu bəy Şadlinski ailə arxivi və övladlarının taleyi, Azərbaycanın 20-ci əsr tarixinin həm qürurlu, həm də ağır mənzərəsini əks etdirir. Onun ailəsi "bəy" titulu və Abbasqulu bəyin xalq arasındakı böyük nüfuzu səbəbindən sovet repressiya aparatının hədəfində olub.

1. Abbasqulu bəyin Fotoşəkilləri: Nadir Yadigar

Abbasqulu bəyin günümüzdə çatan çox az sayda orijinal fotosəkli var. Bu şəkillər əsasən onun hərbi geyimdə, sinəsində **"Qırmızı Bayraq" ordeni** və belində gümüş qəməsi olan təsvirləridir.

• **Hərbi Portret:** Ən məşhur fotosunda o, dik duruşu, qalın bıqları və iti baxışları ilə əsl Qafqaz sərkərdəsi obrazındadır. Bu şəkil onun həm ciddiliyini, həm də xalq arasındakı sarsılmaz iradəsini göstərir.

• **Ailə Fotoları:** Çox təəssüf ki, ailəvi fotoların böyük hissəsi 1930-cu illərdəki təqiblər və 1988-ci il deportasiyası zamanı itib. Qalan bəzi şəkillərdə isə onun övladları və nəvələri ilə olan anları əks olunub ki, bu da onun sərt hərbi simasının arxasındakı qayğıkeş ata obrazını üzə çıxarır.

2. Ailə Üzvlərinin Taleyi

Abbasqulu bəyin qətlindən sonra ailəsi üçün "mühacirət və gizlin həyat" dövrü başladı.

• **Həyat Yoldaşı:** Bəyin vəfatından sonra ailənin bütün yükü onun ömür-gün yoldaşının çiyinlərinə düşdü. O, övladlarını "xalq düşmənin ailəsi" damğasından qorumaq üçün böyük fədakarlıqlar etdi.

• **Övladları:** Abbasqulu bəyin övladları atalarının yolunu davam etdirlərsə də, sovet dövründə onların qarşısında həmişə süni maneələr yaradılırdı.

○ Onun bəzi övladları və qohumları Naxçıvanda və Bakıda məskunlaşaraq elm və təhsil sahəsində çalışmışlar.

○ Şadlinski soyadını daşımaq o illərdə həm fəxr, həm də təhlükə idi. Buna baxmayaraq, onlar öz köklərinə sadıq qaldılar.

3. Şadlinski Nəslinin Davamçıları

Bu gün Abbasqulu bəyin nəvələri və nəticələri Bakıda, Naxçıvanda və xarici ölkələrdə yaşayırlar.

• **İrandakı Qohumlar:** Abbasqulu bəyin qardaşları və bir qrup yaxın qohumu repressiyalardan qaçmaq üçün İrana mühacirət etmişdilər. Onların bir qismi Cənubi Azərbaycanda (Xoy və Maku bölgələrində) Şadlinski soyadını qoruyaraq yaşamış, bir qismi isə sonradan Türkiyəyə keçmişdir.

• **Vətəndə Qalanlar:** Bakıda yaşayan nəvələri hər il bəyin anım günündə onun xatirəsini yad edir, ondan qalan nadir sənədləri gənc nəsllə ötürürlər.

4. Şadlinski Soyadı və Tarixi Miras

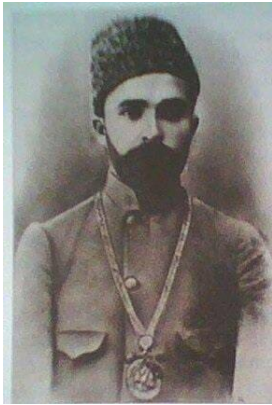
1930-cu illərdə Abbasqulu bəyin qohumlarının bir hissəsi repressiyadan qurtulmaq üçün soyadlarını dəyişməyə məcbur olmuşdular. Lakin Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra bir çoxu yenidən **Şadlinski** soyadını bərpa etdi.

Maraqlı fakt: Abbasqulu bəyin nəticələrindən biri qeyd edir ki, bəyin şəxsi möhürü və bəzi yazışmaları ailə tərəfindən onilliklər boyu torpağın altında basdırılaraq gizlədilmiş, yalnız 90-cı illərdə üzə çıxarılmışdır.

Şəkilləri, eksponatlarının şəkli

Abbasqulu bəy Şadlinskiyə aid olan nadir fotosəkillər və muzey eksponatları onun həm hərbi şücaətini, həm də xalq arasındakı nüfuzunu əks etdirir. Aşağıda onun şəxsiyyətini və xatirəsini yaşadan vizual nümunələrə dair ətraflı məlumatı təqdim edirəm:

1. Abbasqulu bəy Şadlinskinin Fotosəkilləri

Bəyin dövrümüzdə çatan ən məşhur şəkillərində o, adətən hərbi geyimdə (çuxada) və sinəsində fəxrlə daşdığı **"Qırmızı Bayraq"** ordeni ilə təsvir olunub.

Hərbi Portret: Bu fotosəkildə onun iti və qətiyyətli baxışları, klassik Azərbaycan bəy və sərkərdə tərzini aydın görünür.

- **"Qırmızı Tabor"la birgə fotolar:** Bəzi arxiv sənədlərində onun rəhbərlik etdiyi atlı taborun döyüşçüləri ilə birgə çəkilmiş kütləvi fotoları da mövcuddur ki, bu da həmin dövrün hərbi ruhunu hiss etdirir.

2. Muzey Eksponatları (Naxçıvan Dövlət Tarix Muzeyi)

Abbasqulu bəyə məxsus əsas əşyalar Naxçıvanda qorunur. Bu eksponatlar onun gündəlik döyüş həyatının bir parçası olub:

- **Gümüş İşlənəli Qəmər və Qılınc:** Bu silahlar sadəcə döyüş vasitəsi deyil, həm də sənət əsəridir. Qafqaz üslubunda gümüşlə işlənmiş qın və dəstəklər bəyin aristokratik mənşəyini göstərir.

- **Hərbi Durbini:** Vedibasarın və Naxçıvanın dağlıq ərazilərində düşməni izləmək üçün istifadə etdiyi durbin onun hərbi taktikasının mühüm alətlərindən idi.

- **Şəxsi Möhürü və Əlyazmaları:** Onun müxtəlif hərbi və mülki sənədlərə vurduğu şəxsi möhürü arxivlərdə saxlanılan ən qiymətli eksponatlardandır.

3. Azərbaycan SSR-in "Qırmızı Bayraq" Ordeni

Bu orden Abbasqulu bəyin ən böyük rəsmi mükafatıdır. Onun orijinal forması və üzərindəki aypara-ulduz təsviri həmin dövrün rəmzlərini birləşdirir.

4. Ailə Arxivindən Nadir Şəkillər

Ailəsinin (övladlarının və nəvələrinin) qoruyub saxladığı şəkillər arasında bəyin daha az tanınan, mülki həyatda və yaxınları ilə birlikdə olan fotoları da var. Bu şəkillər sovet repressiyaları dövründə çox böyük risklərlə gizlədildiyi üçün onların hər biri tarixi sənəd xarakteri daşıyır.

Şadlinskiyin bu mirası həm Naxçıvandakı muzeylərdə, həm də Bakıdakı hərbi arxivlərdə tədqiqatçıların istifadəsinə açıqdır.

Abbasqulu bəy Şadlinskiyin ailə arxivi repressiya və mühacirət illərinin çətinliklərinə baxmayaraq, onun nəslinin davamçıları tərəfindən böyük fədakarlıqla qorunub saxlanılmışdır. Bu şəkillər bəyin rəsmi hərbi obrazından fərqli olaraq, onun insani tərəflərini və ailə bağlarını nümayiş etdirir.

Budur, ailə arxivindən gələn məlumatlar və nadir görüntülər haqqında detallar:

1. Abbasqulu bəyin və övladlarının arxiv şəkilləri

Ailə arxivində bəyin övladları ilə, xüsusən də oğulları ilə olan bir neçə nadir fotosu mövcuddur. Bu şəkillər adətən 1920-ci illərin sonlarına, onun ölümündən bir qədər əvvəlki dövrlərə aiddir.

http://googleusercontent.com/image_collection/image_retrieval/2810367541739269852_3

2. Şadlinski nəslinin xanımları və övladları

Repressiya illərində ailənin bir hissəsi İrana və Türkiyəyə keçdiyi üçün arxivin bir qismi sərhədin o tayında qalıb. Azərbaycan tərəfində qalan fotolarda isə bəyin nəvə-nəticələrinin uşaqlıq illəri və bəy mülklərinin (müsadirədən əvvəlki) bəzi görüntüləri yer alır.

3. Gizli saxlanılan sənədlər

Ailənin verdiyi məlumatlara görə, 1930-cu illərdə Abbasqulu bəyin "Qırmızı Bayraq" ordeni, bəzi şəxsi yazışmaları və fotoları təqiblərdən qorunmaq üçün evlərin divarlarında və ya torpaq altında gizlədilmişdir. Bu gün həmin arxivin bir hissəsi Naxçıvanda bəyin nəticələri tərəfindən qorunmaqdadır.

4. Nəsil Şəcərəsi (Soy ağacı)

Ailə arxivində həmçinin Şadlinskiylərin geniş nəsil şəcərəsi saxlanılır. Bu sənədlərdə Vedidən Naxçıvana, oradan isə Bakı və Tehrana qədər uzanan bir nəslin tarixi faktlarla əks olunmuşdur.

Bu fotolar sadəcə bir ailənin deyil, bütöv bir bölgənin və dövrün vizual salnaməsidir.

Abbasqulu bəy Şadlinskiyin həm doğulduğu mülk, həm də son mənzili olan məzarı Azərbaycanın tarixi torpaqları olan Vedibasarda (hazırda Ermənistan ərazisində) yerləşir. Təəssüf ki, bu yerlərin taleyi 1988-ci il hadisələrindən sonra çox acınacaqlı olmuşdur.

1. Abbasqulu bəyin Vedidəki Mülkü (Evi)

Şadlinski mülkü Böyük Vedinin mərkəzində yerləşən, həm memarlıq üslubu, həm də strateji əhəmiyyəti ilə seçilən bir tikili idi.

• **Tarixi Görünüşü:** Arxiv təsvirlərinə görə, bu ev klassik İrəvan-Naxçıvan memarlıq üslubunda, geniş həyəti, sadəf işləməli pəncərələri və möhkəm daş divarları olan bir malikanə idi. Bu ev sadəcə yaşayış yeri deyil, 1918-1920-ci illərdə Vedinin müdafiə qərargahı rolunu oynamışdı.

• **Müsadirə və Taleyi:** 1930-cu ildə bəyin qətlindən sonra evi sovet hökuməti tərəfindən müsadirə edilərək müxtəlif dövlət idarələri üçün istifadə olunmuşdu.

• **Müasir vəziyyəti:** 1988-ci ildə azərbaycanlılar Vədidən zorla çıxarıldıqdan sonra, erməni millətçiləri tərəfindən Şadlinskiyə mülklərinin böyük hissəsi dağıdılmış və ya tanınmaz dərəcədə dəyişdirilmişdir. Hazırda həmin mülkün orijinal görkəmini əks etdirən fotolar yalnız ailə arxivlərində və köhnə sovet sənədlərində qalmaqdadır.

2. Abbasqulu bəy Şadlinskiyə Məzarı

Abbasqulu bəyin məzarı onun doğulduğu **Böyük Vədi** kəndindədir.

• **Dəfn Mərasimi:** 1930-cu ildə o, xaincəsinə öldürüldükdən sonra Vədidə böyük izdihamla dəfn edilmişdi. Xalq öz qəhrəmanını son mənzilə yola salarkən minlərlə insan Vədiyə axışmışdı.

• **Abidənin Dağıdılması:** 1970-ci illərdə Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə məzarı üstündə möhtəşəm bir abidə və büst ucaldılmışdı. Lakin 1988-1989-cu illərdə erməni vandalları tərəfindən bu məzar abidəsi vəhşicəsinə dağıdılmış, bəyin büstü isə sındırılmışdır.

• **Hazırkı Vəziyyət:** Hazırda məzarın yerləşdiyi qəbiristanlıq baxımsız vəziyyətdədir və azərbaycanlılara məxsus digər məzarlar kimi dağıntılara məruz qalmışdır. Lakin yerli əhali (Vədidən köçkün düşənlər) məzarın yerini dəqiq bilirlər.

3. Tarixi Fotolar və Xatirələr

Arxivlərdə bəyin evinin önündə çəkilmiş bir neçə kollektiv foto mövcuddur. Həmin fotolarda o, "Qırmızı Tabor"un üzvləri ilə birlikdə mülkünün həyətinə əks olunub. Bu şəkillər həm də Vedinin o zamankı ab-havasını göstərən nadir sənədlərdir.

Maraqlı Fakt: Abbasqulu bəyin nəvələri qeyd edirlər ki, o, evinin bağında öz əli ilə bir neçə çinar ağacı əkmişdi. Deyilənə görə, həmin ağaclardan bəziləri hələ də durur, lakin mülkün özü artıq tarixin yaddaşına köçüb.